

بررسی لایحه برنامه پنجم توسعه

فصل پنجم - اقتصادی:

صنعت، معدن

شماره (۱۱)

شماره مسلسل: ۱۰۲۵۸

خرداد ماه ۱۳۸۹

دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار.....
۲	چکیده.....
۳	مقدمه.....
۳	۱. اهداف بخش صنعت، معدن در اسناد بالادستی.....
۶	۲. هدفگذاری برنامه چهارم توسعه در بخش صنعت و معدن و بررسی عملکرد آن.....
	۳. ارزیابی احکام برنامه پنجم در زمینه بخش صنعت، معدن و انطباق آن با قوانین و اسناد بالادستی، در لایحه برنامه پنجم توسعه.....
۳۰	۴. مواد الحاقی پیشنهادی برای بخش صنعت، معدن.....
۳۲	منابع و مأخذ.....

بررسی لایحه برنامه پنجم توسعه (۱۱) فصل پنجم - اقتصادی: صنعت، معدن

پیشگفتار

ضوابط ارزیابی لایحه برنامه پنجم در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

رویکرد مرکز پژوهش‌ها به موضوع برنامه‌ریزی و معیارهای ارزیابی لایحه برنامه پنجم توسعه در گزارش این مرکز به شماره مسلسل ۱۰۱۷۴ تبیین و در فروردین‌ماه ۱۳۸۹ منتشر شده است. امور اداری و اجرایی کشور توسط قوانین دائمی و موضوعه سروسامان داده می‌شود. براین اساس هدف از تدوین برنامه‌های میان‌مدت «اولویت‌بندی امور و اختصاص منابع انسانی و مالی محدود کشور به اولویت‌های مزبور» است. سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه ابلاغی مقام معظم رهبری اهداف و اولویت‌های کشور در پنج سال آتی را تعیین کرده‌اند. براساس این رویکرد ارزیابی احکام لایحه و پذیرش پیشنهادهای جدید برمبنای معیارهای زیر صورت گرفته است:

۱. هر حکمی که برخلاف سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری درخصوص برنامه پنجم توسعه بوده است یا به نوعی در پی اصلاح این سیاست‌ها باشد حذف یا اصلاح کلی شده است.

۲. هر حکمی که اصل یا اصولی از قانون اساسی را نقض کرده باشد حذف یا اصلاح کلی شده است. در لایحه دولت در موارد متعددی اصل هشتادوپنجم قانون اساسی (که نمایندگی را قائم به شخص دانسته و براین اساس مجلس نمی‌تواند اختیار قانونگذاری را به شخص یا هیئتی واگذار کند)، اصل پنجاهویکم قانون اساسی (هیچ نوع مالیات وضع نمی‌شود مگر به موجب قانون و موارد معافیت و بخشودگی و تخفیف مالیاتی نیز به موجب قانون مشخص می‌شود) و اصل پنجاهوسوم قانون اساسی (کلیه دریافت‌های دولت در حساب‌های خزانه‌داری کل متمرکز می‌شود و همه پرداخت‌ها در حدود اعتبارات مصوب به موجب قانون انجام می‌گیرد) نقض شده بود، که حذف یا اصلاح شده است.

۳. برطبق تفسیر شورای نگهبان از اصل هفتادوچهارم قانون اساسی ارائه لایحه توسط دولت باید انجام گیرد. براین اساس نمی‌توان دولت را ملزم به آوردن لایحه کرد مگر در مواردی که برای دستیابی به اهداف سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه، اصلاح قانون یا رفع خلأ قانونی مورد نیاز

باشد. در این‌گونه موارد پیشنهاد با عبارت «براساس بند ... سیاست‌های ابلاغی برنامه پنجم توسعه دولت موظف است برای ... اقدام قانونی لازم را انجام دهد» ارائه شده است.

۴. سند برنامه محل اصلاح قوانین دائمی نیست. هر حکمی که به‌طور صریح یا ضمنی قوانین جاری را نسخ کند (جز در موارد خاص که برای دستیابی به اهداف سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه نیازمند اصلاح قانون باشد) حذف یا اصلاح کلی شده است.

۵. در قوانین فعلی کشور، دولت اختیارات بسیاری برای اداره امور کشور دارد. بنابراین موادی که به این امور پرداخته‌اند یا اساساً انجام آن حکم نیازی به مجوز قانونگذار ندارد حذف یا اصلاح کلی شده است.

۶. احکام و پیشنهادهایی که فاقد ماهیت برنامه‌ای بوده‌اند و جزء اولویت‌های تعیین شده در سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه نبوده و فاقد زمانبندی و متولی اجرایی مشخص بوده، حذف شده است.

با اتخاذ رویکرد و معیارهای فوق ۶۶ ماده از لایحه پیشنهادی دولت عیناً مورد پذیرش قرار گرفته یا اصلاح عبارتی (جزئی) شده است، ۵۶ ماده اصلاح کلی و ۷۷ ماده حذف شده است. همچنین به‌منظور پوشش دادن به برخی سیاست‌های کلی برنامه پنجم یا مسائل اساسی کشور (که در بررسی‌های انجام شده توسط دفاتر تخصصی مرکز استخراج شده است) ۵۶ ماده برای الحاق به لایحه پیشنهاد شده است.

چکیده

با نگاهی کلی به مواد مرتبط با بخش صنعت، معدن و صنایع معدنی در لایحه برنامه پنجم توسعه، می‌توان دریافت که مواد پیشنهادی دولت ساختار برنامه‌ای نداشته و فاقد برنامه کلان، اهداف و سیاست‌های کلان‌بخشی است. این درحالی است که انتخاب شاخص‌های هدف، تعیین اهداف کمی و کیفی بخش و تعیین استراتژی و سیاست‌های کلی جزء ارکان اصلی و جدایی‌ناپذیر روش‌های مرسوم در برنامه‌های توسعه بخش صنعت محسوب می‌شود.

اصولاً دو نقطه ضعف اساسی و عمده در برنامه پیشنهادی دولت مشاهده می‌شود، اولاً اهداف کمی متغیرهای اصلی و کلان بخش معدن نرخ رشد بخش صنعت (ارزش افزوده بخش)، سرمایه‌گذاری، اشتغال، صادرات صنعتی، بهره‌وری و ...، برآورد و تعیین نشده است. ثانیاً لایحه برنامه پنجم توسعه در زمینه بخش صنعت، معدن و صنایع معدنی فاقد یک سیاست صنعتی مشخص یا مدل توسعه صنعتی و معدنی است.

ارزیابی احکام پیشنهادی دولت برای بخش صنعت نشان می‌دهد که از ۸ ماده پیشنهادی سه ماده (۱۳۷)، (۱۳۹)، (۱۴۰) و (۱۴۱) بنا به دلایل مطرح شده در متن، باید حذف و سه ماده باقیمانده نیز باید اصلاح یا جایگزین شوند. با توجه به ضرورت بخش صنعت، معدن و صنایع معدنی نیز پیشنهاد می‌شود چهار ماده به متن لایحه اضافه شود.

مقدمه

اهداف اصلی نظام‌های توسعه‌ای که در قالب اسناد بالادستی (سند چشم‌انداز، سیاست‌های کلی نظام، ابلاغیه اصل چهل و چهارم قانون اساسی و قوانین مرتبط، ابلاغیه سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه و ...) مطرح می‌شوند، در قالب برنامه‌های توسعه‌ای چندساله، هدفگذاری شده و در بودجه‌های سنواتی سالیانه اجرایی می‌شوند. با توجه به این موضوع، تمامی برنامه‌های توسعه‌ای، می‌باید با توجه به بررسی مشکلات اساسی در هر بخش، همراستا با اسناد بالادستی و ادامه‌دهنده اهداف برنامه‌های توسعه‌ای سنوات قبل باشند. بنابراین برای بررسی و تحلیل هر برنامه توسعه‌ای، ابتدا باید اهداف اسناد بالادستی در هر بخش را استخراج و سپس با توجه به اهداف مورد بررسی در برنامه‌های پیشین، میزان سازگاری برنامه با هر یک را مورد تحلیل قرار داد. در این گزارش، اهداف سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی نظام در بخش صنعت، معدن و صنایع معدنی احصا و مواد مورد توجه برنامه چهارم و عملکرد آنها مورد بررسی قرار می‌گیرد. سپس مواد مختلف لایحه برنامه پنجم توسعه، مورد بررسی قرار گرفته و پیشنهادهای برنامه‌ای، منطبق با اسناد بالادست ارائه می‌شود.

۱. اهداف بخش صنعت، معدن در اسناد بالادستی

با توجه به اسناد بالادستی، شامل سند چشم‌انداز، سیاست‌های کلی نظام، سیاست‌های اصل چهل و چهارم قانون اساسی، سیاست‌های کلی برنامه پنجم (ابلاغی مقام معظم رهبری) می‌توان اهداف اسناد مزبور در بخش صنعت، معدن و صنایع معدنی را در رئوس کلی زیر تبیین کرد:

۱. دستیابی به جایگاه اول اقتصادی منطقه (آسیای جنوب غربی) با تکیه بر رشد پرشتاب اقتصادی در بخش‌های مختلف از جمله بخش صنعت، معدن و صنایع معدنی (ویژگی‌های جامعه ایرانی در سند چشم‌انداز).

۲. گسترش مالکیت در سطح عموم مردم، به منظور تأمین عدالت اجتماعی، ارتقای کارآیی

بنگاه‌های اقتصادی و بهره‌وری منابع مادی و انسانی و فناوری، افزایش رقابت‌پذیری در اقتصاد ملی، افزایش سهم بخش‌های خصوصی و تعاونی در اقتصاد ملی، کاستن از بار مالی و مدیریتی دولت در تصدی فعالیت‌های اقتصادی از جمله بخش صنعت، معدن و صنایع معدنی به صورت سالیانه ۲۰ درصد (بند «الف» متن ابلاغیه رهبر معظم انقلاب اسلامی در خصوص سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیردولتی و جلوگیری از بزرگ شدن بخش دولتی).

۳. تأکید بر فعالیت بخش خصوصی در صنایع و معادن بزرگ (بخش ۲-۱ بند «الف» متن ابلاغیه رهبر معظم انقلاب اسلامی در خصوص سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیردولتی و جلوگیری از بزرگ شدن بخش دولتی).

۴. افزایش سهم تعاون در اقتصاد بخش‌های مختلف از جمله صنعت، معدن و صنایع معدنی تا ۲۵ درصد، تا آخر برنامه پنج‌ساله پنجم (بند «۸-۳۵» سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران).

۵. توانمندسازی بخش‌های خصوصی و تعاونی در اقتصاد و حمایت از آن، جهت رقابت کالاها در بازارهای بین‌المللی (بند «ج» ابلاغیه رهبر معظم انقلاب اسلامی در خصوص سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیردولتی از طریق واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی).

۶. واگذاری ۸۰ درصد بنگاه‌های بزرگ دولتی شامل صنایع، معادن بزرگ به بخش خصوصی.

۷. عدم واگذاری بانک صنعت و معدن به بخش خصوصی (بند «ج» ابلاغیه رهبر معظم انقلاب اسلامی در خصوص سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیردولتی از طریق واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی).

۸. ایجاد زیربناهای اقتصادی با اولویت مناطق کمتر توسعه یافته (بند «۳-۲» سیاست‌های کلی واگذاری).

۹. افزایش بهره‌وری کل عوامل تولید به ویژه نیروی کار و سرمایه (ماده (۳) سیاست‌های کلی نظام در بخش صنعت و بند «۲-۲۱» سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران).

۱۰. گسترش فعالیت‌های اقتصادی در بخش‌های دارای مزیت نسبی از جمله بخش صنعت، معدن و صنایع معدنی و ایجاد زیربناها و زیرساخت‌های مورد نیاز، با توجه به آمایش سرزمین و آمایش صنعتی (بند «۴۴» سیاست‌های کلی برنامه چهارم توسعه).

۱۱. تحقق رشد مستمر و پرشتاب اقتصادی به میزان حداقل ۸ درصد نرخ رشد سالیانه تولید

ناخالص داخلی با:

- توسعه سرمایه‌گذاری با حفظ نسبت پس‌انداز به تولید ناخالص داخلی حداقل در سطح ۲۰

درصد و جذب منابع و سرمایه‌های خارجی در بخش‌های مختلف اقتصادی از جمله بخش صنعت، معدن و صنایع معدنی.

- ارتقای سهم بهره‌وری در بخش‌های مختلف رشد اقتصادی، به یک‌سوم، در پایان برنامه پنج‌ساله پنجم.

- بهبود فضای کسب‌وکار کشور.

- تقویت و توسعه نظام استاندارد ملی (بند «۲۱» سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران).

۱۲. ارائه تسهیلات از منابع صندوق توسعه ملی به بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی با هدف تولید و توسعه سرمایه‌گذاری در داخل و خارج کشور با در نظر گرفتن شرایط رقابتی و بازدهی مناسب اقتصادی (بند «۱-۲۲» سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران).

۱۳. قطع وابستگی هزینه‌های جاری دولت به درآمدهای نفت و گاز تا پایان برنامه پنجم توسعه (بند «۳-۲۲» سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران).

۱۴. اقدامات ضروری برای رساندن نرخ بیکاری به ۷ درصد (بند «۴-۳۵» سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران).

۱۵. سیاست‌گذاری و اطلاع‌رسانی جامع و هماهنگ در علوم و فنون زمین (سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران در بخش معدن).

۱۶. تقویت خلاقیت‌ها و ابتکار و دستیابی به فناوری‌های نوین در بخش‌های مختلف اقتصادی (سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران در بخش معدن).

۱۷. بهره‌برداری مناسب از ذخایر معدنی کشور (سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران در بخش معدن).

۱۸. ارتقای سهم صنعت، معدن و صنایع معدنی در تولید ناخالص ملی و اولویت دادن به تأمین مواد مورد نیاز صنایع داخلی کشور (سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران در بخش معدن).

۱۹. صادرات مواد معدنی فرآوری شده و استفاده از موقعیت ویژه زمین‌شناسی ایران و گسترش همکاری‌های بین‌المللی (علمی، فنی و اقتصادی) جهت جذب و جلب دانش و منابع و امکانات داخلی و خارجی در زمینه اکتشاف معدنی و ایجاد واحدهای فرآوری و تبدیل مواد معدنی به مواد واسطه و مصرفی (سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران در بخش معدن).

۲۰. تعیین اولویت‌های مناطق دارای ظرفیت معدنی و ایجاد زمینه‌های مناسب برای رشد صنایع معدنی و فلزی در بخش آلیاژها و فلزات گرانبها و عناصر کمیاب و تولید مواد پیشرفته سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران در بخش معدن).
۲۱. ارتباط مؤثر بین دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی با صنعت و بخش‌های مربوط به جامعه. (سیاست‌های کلی برنامه پنجم بند «۳ - ۷»).
۲۲. دستیابی به فناوری‌های پیشرفته مورد نیاز (سیاست‌های کلی برنامه پنجم بند «۵ - ۷»).
۲۳. توسعه سرمایه‌گذاری از طریق کاهش شکاف پس‌انداز - سرمایه‌گذاری با حفظ نسبت پس‌انداز به تولید ناخالص داخلی حداقل در سطح ۴۰ درصد و جذب منابع و سرمایه‌های خارجی (سیاست کلی برنامه پنجم بند «۱ - ۲۱»).
۲۴. ایجاد ساختارهای مناسب برای ایفای وظایف حاکمیتی (سیاست‌گذاری، هدایت و نظارت) (سیاست کلی برنامه پنجم بند «۲ - ۲۵»).
۲۵. تأکید بر راهبرد توسعه صادرات به‌ویژه در بخش خدمات با فناوری بالا به‌نحوی که کسری تراز بازرگانی بدون نفت کاهش یافته و توازن در تجارت خدمات ایجاد شود (سیاست‌های کلی برنامه پنجم بند «۲۹»).
۲۶. هدفمند کردن یارانه‌های آشکار و اجرای تدریجی هدفمند کردن یارانه‌های غیرآشکار (سیاست‌های کلی برنامه پنجم بند «۳ - ۳۴»).

۲. هدفگذاری برنامه چهارم توسعه در بخش صنعت و معدن و بررسی عملکرد آن

در برنامه چهارم توسعه، برای رسیدن به اهداف سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی نظام، برنامه‌های زیر در بخش معدن و صنایع معدنی مورد توجه قرار گرفته است:

۱. سرمایه‌گذاری در بخش صنعت، معدن و صنایع معدنی از محل حساب ذخیره ارزی به میزان مشخص،

۲. اعطای تسهیلات بانکی به بخش صنعت و معدن از محل ۳ درصد ذخیره قانونی بانکها،

۳. الزام به تدوین سند توسعه ملی در بخش صنعت و معدن،

۴. تقویت مزیت‌های رقابتی و توسعه صنایع مبتنی بر منابع،

۵. استفاده از فناوری‌های نوین در بخش‌های مختلف صنعت و معدن،

۶. تأمین زیربنای لازم در معادن بزرگ و مناطق معدنی،

۷. توجه به توسعه صندوق بیمه فعالیت‌های معدنی،

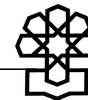

۸. ایجاد زمینه‌های لازم جهت ورود سرمایه‌های خارجی به بخش صنعت و معدن،
 ۹. برنامه‌ریزی به‌منظور ارتقای بهره‌وری عوامل تولید (نیروی کار و سرمایه)،
 ۱۰. انتقال وظایف سیاستگذاری به وزارت صنایع و معادن در بخش صنعت، معدن و صنایع معدنی،
 ۱۱. خصوصی‌سازی صنایع و معادن بزرگ و صنایع معدنی بزرگ،
 ۱۲. تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام در بخش‌های مختلف از جمله بخش صنعت، معدن و صنایع معدنی،
 ۱۳. برنامه‌ریزی جهت منطقی کردن مصرف انرژی در بخش صنعت و معدن،
 ۱۴. برنامه‌ریزی جهت استفاده از منابع گازی در توسعه صنعت و معدن،
 ۱۵. حمایت از تولید در بخش صنعت، معدن و صنایع معدنی با استفاده از نرخ‌های ترجیحی حامل‌های انرژی،
 ۱۶. رشد تولید صنعتی و معدنی متوسط سالیانه ۱۱/۲ درصد در طول برنامه چهارم،
 ۱۷. رشد متوسط سرمایه‌گذاری صنعتی و معدنی ۱۶/۹ درصد در طول برنامه چهارم،
 ۱۸. افزایش سهم بخش صنعت و معدن از تولید ناخالص داخلی از ۱۴ درصد سال ۱۳۸۳ به ۱۶/۲ درصد در سال ۱۳۸۸،
 ۱۹. رشد صادرات صنعتی (از جمله صنایع معدنی) سالیانه به‌طور متوسط ۱۴/۸ درصد،
 ۲۰. بهبود گسترش سیستم‌های اطلاع‌رسانی، توسعه و گسترش پایگاه‌های داده‌های علوم زمین،
 ۲۱. افزایش سرمایه بانک صنعت و معدن،
 ۲۲. تقویت شرکت‌های مادر تخصصی توسعه‌ای در جهت توسعه بخش غیردولتی در بخش صنعت و معدن،
 ۲۳. اصلاح اساسنامه صندوق بیمه فعالیت‌های معدنی به‌منظور تقویت و توسعه نهادهای پوشش‌دهنده مخاطرات سرمایه‌گذاری بخش خصوصی،
- علاوه بر این برنامه‌ها، یکسری اهداف کمی در قالب جداول کمی برنامه، به‌صورت اسناد پشتیبان آورده شده که عملکرد هر یک در جداول ۱ و ۲ ارائه می‌شود:

جدول ۱. برنامه و عملکرد شاخص‌های کلان بخش صنعت طی سال‌های مختلف برنامه چهارم توسعه

ردیف	عنوان	واحد	۱۳۸۴			۱۳۸۵			۱۳۸۶			۱۳۸۷		
			برنامه	عملکرد	درصد تحقق	برنامه	عملکرد	درصد تحقق	برنامه	عملکرد	درصد تحقق	برنامه	عملکرد	درصد تحقق
۱	ارزش افزوده صنعت به قیمت ثابت ۱۳۷۶	میلیارد ریال	۷۹۱۶۸/۳	۷۶۸۱۶	۹۷	۸۷۷۰۱/۲	۸۴۱۳۰	۹۶	۹۱۰۹۶	۹۳	۱۰۸۵۸۲/۱	-	-	
۲	رشد سالیانه صنعت	درصد	۱۱/۲	۷	۶۲/۵	۱۱/۲	۹/۵	۸۴/۸	۸/۳	۷۴/۱	۱۱/۲	-	-	
۳	سهم صنعت در تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۱۳۷۶	درصد	۱۸/۶	۱۸/۲	۹۸	۱۹/۲	۱۸/۸	۹۸	۱۹/۱	۹۶	۲۰/۳	-	-	
۴	تشکیل سرمایه ثابت ناخالص صنعت به قیمت جاری	میلیارد ریال	۹۷۷۸۶/۸	۵۵۱۸۱	۵۶	۱۲۳۳۷۷	۷۷۱۷۳	۶۲	۱۲۹۷۶۰	۸۵	۱۹۰۰۴۹/۳	۱۲۷	۲۴۱۹۵۸	
۵	کل اشتغال صنعتی	نفر	۲۰۰۰۰۰	۱۲۱۳۱۹	۶۱	۲۲۸۰۰۰	۱۲۶۱۵۵	۵۵	۲۶۲۶۰۰	۵۵	۲۹۷۴۰۰	۵۲	۱۵۴۹۰۶	
۶	صادرات صنعتی	میلیون دلار	۴۲۲۳/۲	۷۷۶۰	۱۷۹	۴۹۰۶/۸	۹۶۶۴	۱۹۷	۵۶۴۲/۹	۱۱۶۰۳	۶۵۴۵/۷	۲۲۶	۱۴۷۸۷	
۷	صادرات غیرنفتی	میلیون دلار	۸۵۴۴	۱۰۴۷۴	۱۲۲	۹۴۵۵	۱۲۹۹۷	۱۲۷	۱۰۴۶۵	۱۴۶	۱۱۵۸۲	۱۵۶	۱۸۱۴۶	
۸	کل صادرات	میلیون دلار	۳۱۱۸۹	۶۴۳۶۶	۲۰۶	۳۲۷۲۸	۷۶۰۵۵	۲۳۲	۹۷۴۰۱	۲۸۴	۳۶۶۳۴	۲۷۴	۱۰۰۵۷۱	
۹	سهم صادرات صنعتی در صادرات غیرنفتی (درصد)	درصد	۵۰/۶	۷۴	۱۴۶	۵۱/۹	۷۴/۳	۱۴۳	۷۵/۸	۱۴۱	۵۶/۵	۱۴۴	۸۱/۵	
۱۰	سهم صادرات صنعتی در کل صادرات (درصد)	درصد	۱۳/۸	۱۲	۸۷	۱۵	۱۲/۷	۸۵	۱۱/۹	۷۲	۱۷/۸	-	-	
۱۱	نرخ رشد بهره‌وری نیروی کار	درصد	۵	۷	۱۴۰	۵	۱۵	۲۰۰	۵/۵	۱۱۰	۵	-	-	
۱۲	نرخ رشد بهره‌وری سرمایه	درصد	۴	-۰/۸۴	-۲۱	۴	-۰/۷۴	-۱۸/۵	-۰/۷۵	-۱۸/۸	۴	-	-	
۱۳	نرخ رشد بهره‌وری کل	درصد	۴/۴	۰	۰	۴/۴	۰/۷	۱۶	-۱	-۲۳	۴/۴	-	-	

جدول ۲. برنامه و عملکرد شاخص‌های بخش معدن، صنایع معدنی طی سال‌های مختلف برنامه چهارم توسعه

ردیف	عنوان	واحد	۱۳۸۴			۱۳۸۵			۱۳۸۶			۱۳۸۷		
			برنامه	عملکرد	درصد تحقق	برنامه	عملکرد	درصد تحقق	برنامه	عملکرد	درصد تحقق	برنامه	عملکرد	درصد تحقق
۱	فولاد خام	میلیون تن	۱۰	۹/۶	۹۶	۱۱	۹/۹	۹۰	۱۰/۴	۱۰/۲	۹۸	۱۴/۲	۱۰/۴	۷۳/۲۳
۲	محصولات فولادی	میلیون تن	۱۴	۱۰/۵	۷۵	۱۶/۵	۱۳/۰۲	۷۸/۹	۱۷/۷	۱۴/۳	۸۰/۷۹	۲۰	۱۳/۱۵	۶۵/۷۵
۳	کنسانتره و دانه‌بندی سنگ آهن	میلیون تن	۱۵	۱۴/۷	۹۸	۱۸	۱۸/۱	۱۰۱	۲۱/۱	۲۰	۱۰۶	۲۱/۳	۲۵/۲۸	۱۱۸/۶۸
۴	آلومینا	هزار تن	۲۲۰	۱۳۰	۵۹	۲۶۰	۱۶۷/۸	۶۴/۵	۳۶۰	۱۷۴/۴	۴۸/۴	۵۲۰	۲۰۲	۳۸/۸۴
۵	آلومینیم	هزار تن	۲۳۰			۲۲۰			۲۲۹			۲۸۸		
۶	کنسانتره زغال سنگ	میلیون تن	۱/۱	۰/۹۳	۸۴/۵۴	۱/۲	۰/۹۷	۸۰/۸۳	۱/۲۵	۱/۰۳	۸۲/۴	۱/۳۱	۱/۲۶۶	۹۶/۶۴
۷	کنسانتره مس	هزار تن	۶۰۰	۴۶۰	۷۶/۷	۸۳۱	۷۲۸/۹	۸۷/۷۱	۸۵۵	۸۱۸/۳	۹۵/۷	۸۶۰	۸۳۵	۹۷/۱
۸	مس کاتد	هزار تن	۱۸۰	۱۸۰	۱۰۰	۲۰۴	۲۰۵/۵	۱۰۱	۲۱۴	۲۰۲	۹۴/۴	۲۴۰	۲۰۶	۸۵/۸۳
۹	سنگ تزئینی (خام)	میلیون تن	۱۲/۶	۱۰/۶	۸۴/۱	۱۳/۲	۱۱/۲	۸۴/۸۵	۱۳/۸	۱۱	۷۹/۷۱	۱۴/۴	۱۳	۹۰/۲۸
۱۰	ارزش افزوده معدن به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶	میلیارد ریال	۳۲۸۴/۱	۳۵۱۲	۱۰۶/۹۳	۲۶۳۸	۳۹۸۲	۱۰۹/۴۶	۴۰۳۹	۴۶۸۶	۱۱۶	۴۵۰۴/۲	۵۳۴۰	۱۱۸/۵۶
۱۱	سهم معدن در تولید ناخالص داخلی	درصد	۰/۷۷	۰/۸۳	۱۰۷/۷۹	۰/۸	۰/۸۹	۱۱۱/۲۵	۰/۸۲	۰/۹۸	۱۱۹/۵	۰/۸۴	۰/۸۴۲	۱۰۰/۲
۱۲	تشکیل سرمایه ثابت ناخالص	میلیارد ریال	۴۱۸۶			۴۹۰۳/۵			۵۷۴۲/۸			۶۷۲۵/۸		
۱۳	پوشش نقشه‌های ۱/۱۰۰۰۰۰ زمین‌شناسی	ورقه	از ۴۷۰ ۵۰۰			از ۴۷۸ ۵۰۰			از ۴۸۵ ۵۰۰			از ۴۹۳ ۵۰۰		
۱۴	پوشش نقشه‌های ۱/۱۰۰۰۰ ژئوشیمیایی	ورقه	از ۴۲۵ ۴۵۰			از ۴۵۰ ۴۵۰			-			-		
۱۵	پوشش نقشه‌های ۱/۲۵۰۰۰ زمین‌شناسی کاربردی	ورقه	از ۳۰ ۳۲۰			از ۱۷۵ ۳۲۰			از ۱۳۰ ۳۲۰			از ۱۹۰ ۳۲۰		

۱۳۸۷			۱۳۸۶			۱۳۸۵			۱۳۸۴			واحد	عنوان	ردیف
درصد تحقق	عملکرد	برنامه	درصد تحقق	عملکرد	برنامه	درصد تحقق	عملکرد	برنامه	درصد تحقق	عملکرد	برنامه			
		۳۰ از ۲۰			۳۰ از ۱۵			۳۰ از ۱۰			۳۰ از ۵	ورقه	نقشه‌های زیست‌محیطی، زمین‌لرزه و مهندسی ۱/۲۵۰۰۰	۱۶
۱۲۵	۸	۶/۴	۱۵۴/۵۴	۸/۵	۵/۵	۱۷۷/۰۸	۸/۵	۴/۸	۱۹۵/۱	۸	۴/۱	میلیون تن	تولید سنگ تزئینی فرآوری شده	۱۷
	۴۴/۴			۴۰			۲۵/۳			۳۲/۶۵		میلیون تن	سیمان	۱۸
	۱۰۴			۱۳۵			۱۶۸			۱۴۰		هزار تن	شمش روی	۱۹
	۱۵/۷			۱۴			۱۸/۳			۲۱/۴		هزار تن	شمش سرب	۲۰
				۸۵۰			۷۸۲			۷۱۹		هزار تن	شیشه تخت	۲۱
	۲۰۰			۲۱۰			۲۷۰			۲۲۰		میلیون مترمربع	کاشی و سرامیک	۲۲

۳. ارزیابی احکام برنامه پنجم در زمینه بخش صنعت، معدن و انطباق آن با قوانین و اسناد بالادستی، در لایحه برنامه پنجم توسعه

بخش صنعت و معدن در لایحه برنامه پنجم توسعه دارای ۸ ماده مشتمل بر مواد (۱۳۷) تا (۱۴۳) و ماده (۷۰) است که به شرح ذیل است، پیشنهاد می‌شود عنوان فصل به «صنعت، معدن و صنایع معدنی» اصلاح شود.

ماده (۱۳۷)

به منظور توسعه صنایع میانی و پایین دست پتروشیمی، دولت مجاز است نسبت به وضع عوارض بر صادرات آن دسته از محصولاتی که برای صنایع داخلی خوراک محسوب می‌شوند به نحوی اقدام نماید که فروش این محصولات به صنایع میانی و پایین دستی داخلی توجیه بیشتری نسبت به صادرات آن داشته باشد.

تبصره - معافیت‌های مالیاتی صادرات غیرنفتی شامل کالاهای موضوع این ماده نمی‌شود.

ارزیابی ماده (۱۳۷)

دیدگاه موافقان

موافقان این ماده پیشنهادی معتقدند این ماده جهت رفع تبعیض بین فروش به تولیدکننده داخلی و صادرات، در لایحه برنامه گنجانده شده است. تمام صادرات پتروشیمی مربوط به لایه اول یا صنایع بالادستی است و در لایه‌های میانی و پایین دستی، تولید کمتری صورت می‌گیرد چون انگیزه برای سرمایه‌گذاری وجود ندارد. صادرات محصولات پتروشیمی بدون توجه به ارزش افزوده آنها صورت می‌گیرد، لذا به منظور شکل‌گیری صنایع رقابتی در لایه‌های پایینی و تولید کالاهایی با ارزش افزوده بیشتر، وضع عوارض و حذف معافیت‌های مالیاتی جهت حمایت از صنایع میانی و پایین دستی ضروری است.

دیدگاه مخالفان

مخالفان این ماده بیشتر به حذف این ماده معتقدند و دلایل آنها عمدتاً در نکات زیر خلاصه می‌شود:
- این ماده رویکرد اقتصادی ندارد و فاقد رویکرد توسعه صادرات یا جایگزینی واردات است و در تضاد با سیاست‌های قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، شفاف‌سازی و سیاست‌های حذف موانع غیرتعرفه‌ای است.

- این ماده جایگاه سیاستی دارد و دولت باید از مکانیسم‌های دیگری برای تأمین خوراک صنایع میانی و پایین دستی استفاده کند. دولت باید مکانیسمی را طراحی کند تا کالاهای با ارزش

افزوده پایین صادر نشود نه اینکه روی صادرات، عوارض یا تعرفه وضع کند.

- با توجه به بند «ب» ماده (۹۷) همین لایحه، وجود این ماده ضرورتی ندارد. چون موضوع وضع عوارض ویژه برای صادرات مواد خام یا با ارزش افزوده پایین به طور عام مطرح شده است.

- وجود این ماده مانع سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت پتروشیمی خواهد شد و با تغییراتی اندک در ماده (۱۴۳) همین لایحه، می‌توان این ماده را حذف کرد.

- با توجه به اینکه مصرف داخلی محصولات پتروشیمی در حال حاضر معادل ۲۰ درصد تولید (حداکثر ۶ میلیون تن) می‌باشد و از سوی دیگر با توجه به هدف برنامه پنجم جهت رسیدن به ظرفیت ۷۵ میلیون تن که ۹۰ درصد آن صادراتی است، حذف معافیت‌های مالیاتی، توسعه این بخش را با مشکل مواجه خواهد ساخت و امکان رقابت‌پذیری محصولات پتروشیمی در بازارهای خارجی را کاهش خواهد داد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد

این ماده در واقع برداشتی خاص و محدود از بند «د» ماده (۳۳) قانون برنامه چهارم توسعه است. مهمترین ایراد وارد بر این بند وجود عبارت «وضع عوارض ویژه بر مواد اولیه فرآوری نشده» بود که این موضوع باعث شد با ایجاد تغییرات اندک و جزئی بر روی هر نوع ماده اولیه فرآوری نشده (خام) راه برای صادرات آنها گشوده و روح حاکم بر این بند قانونی که همانا تکمیل زنجیره ارزش بود، جاری و ساری نشود.

حال با توجه به دیدگاه موافقان و مخالفان این ماده پیشنهادی و به خصوص برطرف شدن ایراد موضوع بند «د» ماده (۳۳) قانون برنامه چهارم توسعه در بند «ب» ماده (۹۷) همین لایحه، پیشنهاد می‌شود ماده (۱۳۷) لایحه برنامه پنجم توسعه حذف گردد.

ماده (۱۳۸)

به منظور حمایت از سرمایه‌گذاری خطرپذیر در صنایع نوین، اجازه داده می‌شود بخشی از سرجمع کل تسهیلات اعطایی سالیانه به بخش‌های خصوصی و تعاونی که در قالب اعتبارات وجوه اداره شده برای صنایع نوین در بودجه‌های سالیانه منظور می‌شود شامل اصل، سود و کارمزد تسهیلات اعطایی مورد بخشودگی قرار دهد.

ارزیابی ماده (۱۳۸)

دیدگاه موافقان

دلایل عمده موافقان این ماده پیشنهادی به شرح زیر است:

- توسعه صنایع نوین باید در سند چشم‌انداز از بیشترین میزان رشد برخوردار شود و با توجه به اینکه تأمین بخشی از سرجمع اصل پول و کارمزد تسهیلات اعطایی در قالب اعتبارات وجوه اداره شده برای صنایع نوین مورد نظر است، لذا بار مالی زیادی برای دولت ندارد. در ارتباط با بحث ایجاد رانت، ذکر این نکته لازم است که طی سه سال گذشته موردی یافت نمی‌شود که افراد از بخشودگی این موضوع استفاده کرده باشند، چون این ماده در قوانین بودجه سنواتی سال‌های گذشته (۱۳۸۴ تا ۱۳۸۶) نیز وجود داشته است.

- نحوه حمایت از صنایع خطرپذیر مهم است نه ماهیت حمایت، به همین دلیل به منظور تعدیل این ماده پیشنهاد می‌شود که کارگروهی شامل نمایندگان دولت، بخش خصوصی و دانشگاه‌ها در نظر گرفته شود و میزان ارائه تسهیلات، بخشودگی و... به آنها واگذار شود.

- در موافقت با این ماده پیشنهاد می‌شود سقفی برای این نوع اعتبارات در نظر گرفته شود. در دنیا جهت سرمایه‌گذاری در این قبیل صنایع از سیستم «سرمایه‌گذار آمیز»^۱ استفاده می‌شود. بدین منظور صندوقی تحت عنوان «صندوق حمایت از سرمایه‌گذاری‌های تحت ریسک» تأسیس گردیده و متولی آن نیز بخش خصوصی است. به عنوان نمونه در کشور کانادا بخش معدن دارای ریسک بالایی است. دولت برای تشویق بخش خصوصی در این بخش، قانونی را تصویب کرده است که چنانچه بخش خصوصی قسمتی از درآمد مشمول مالیات را در این بخش سرمایه‌گذاری کند از پرداخت مالیات معاف می‌شود.

دیدگاه مخالفان

مشابه این ماده، تبصره «۳» قانون بودجه سنواتی و تبصره «۵۹» قانون بودجه در ۱۵ سال گذشته عملکرد خوبی را نشان نداده است و این امر مخالف اصل شفافیت و باعث تداخل سیستم‌های مالی و پولی می‌شود. دولت باید از محل بودجه‌های عمومی این امر را انجام دهد و این کار نباید به نظام بانکی محول شود. عمده دلیل مخالفان این ماده بخشودگی اصل، سود و کارمزد تسهیلات اعطایی و به تبع آن ایجاد رانت است.

رویکرد دیگری که در این دیدگاه مطرح بوده و موافق حذف این ماده می‌باشد، این است که این ماده انگیزه سرمایه‌گذاران برای موفقیت در سرمایه‌گذاری خطرپذیر را به شدت کاهش می‌دهد چون بخشودگی اصل وام، سود و کارمزد این تسهیلات از قبل تضمین شده است. لازم به ذکر است که تمامی مخالفان معتقدند که اصل وام نباید مورد بخشودگی قرار گیرد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد

این ماده در ادامه مبحث جزء «۶» بند «و» ماده (۲۱) قانون برنامه چهارم توسعه و قوانین بودجه سنواتی سال‌های گذشته مانند بند «الف» تبصره «۴» ماده واحده قوانین بودجه سال ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ و بند «ز» تبصره «۴» ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۸۶ مورد تأکید قرار گرفته است. به نظر می‌رسد به دلیل ماهیت برنامه‌ای موضوع حمایت از سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر در صنایع نوین، دولت به گنجاندن این ماده در لایحه برنامه اقدام کرده است. در هر دو دیدگاه موافقان و مخالفان نگاه مثبت به ماهیت حمایت از این قبیل سرمایه‌گذاری‌ها قابل استنباط است، اما مشکل در نحوه حمایت و نگرانی از افزایش انگیزه رانت‌جویانه به دلیل بخشودگی اصل وام است.

بنابراین پیشنهاد می‌شود ماده (۱۳۸) لایحه برنامه به صورت زیر جایگزین شود:

جایگزین ماده (۱۳۸): به منظور حمایت از سرمایه‌گذاری خطرپذیر در صنایع نوین، دولت موظف است «صندوق حمایت از سرمایه‌گذاری خطرپذیر» را تأسیس نماید و معادل ۱۰ درصد از سرجمع کل تسهیلات اعطایی سالیانه به بخش‌های خصوصی و تعاونی که در قالب وجوه اداره شده در بودجه‌های سالیانه منظور می‌شود را در چارچوب این صندوق صرف سرمایه‌گذاری و اعطای تسهیلات نماید به طوری که اصل، سود و کارمزد این تسهیلات اعطایی به کارآفرین‌های حقیقی و حقوقی مورد بخشودگی قرار گیرد.

تبصره «۱»- پروژه‌هایی در سرمایه‌گذاری خطرپذیر باید مورد حمایت صندوق قرار گیرند که از بازدهی و ریسک بالایی برخوردار باشند.

تبصره «۲»- این صندوق به صورت هیئت امنایی متشکل از نمایندگان دولت، بخش خصوصی و تعاونی اداره می‌شود و اساسنامه آن با پیشنهاد وزارت صنایع و معادن در ۶ ماه اول برنامه به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ماده (۱۳۹)

به دولت اجازه داده می‌شود در جهت تقویت سازمان‌های توسعه‌ای از طریق اعمال اصلاحات لازم در اساسنامه و مقررات ناظر بر آنها و حذف موانع سرمایه‌گذاری صنعتی و معدنی با رویکرد تحرک، کارآیی، خوداتکایی و ریسک‌پذیری براساس مصوبات هیئت وزیران اقدام نماید.

ارزیابی ماده (۱۳۹)

دیدگاه موافقان

نکات عمده در دیدگاه موافقان به شرح زیر است:

- چون بخش خصوصی توان و انگیزه لازم برای سرمایه‌گذاری در این مناطق را ندارد، وجود این ماده باعث خواهد شد که در مناطق توسعه‌نیافته به کمک سازمان‌های توسعه‌ای و با مشارکت بخش خصوصی، سرمایه‌گذاری صورت گیرد.

- در دستیابی به اهداف این ماده پیشنهاد می‌شود در جاهایی که سرمایه‌گذاری کمتری صورت می‌پذیرد، با هدایت مالیات‌ها و اتخاذ سیاست انگیزش مالیاتی، موجبات سرمایه‌گذاری در این مناطق فراهم شود. بنابراین با این روش هم سقف مالیاتی سرمایه‌گذار کاهش می‌یابد و هم منافع آنها جهت فعالیت و تحرک بیشتر تأمین خواهد شد.

- با تعریف عملیاتی از کلمات تحرک، کارآیی، خوداتکایی و ریسک‌پذیری و ارائه سازوکارهای تشویقی مانند معافیت‌های مالیاتی می‌توان از سرمایه‌گذاری‌های صنعتی و معدنی حمایت کرد. بنابراین وجود این ماده لازم است اما نیاز به اصلاح دارد.

دیدگاه مخالفان

مخالفان به حذف این ماده اعتقاد دارند و عمده‌ترین دلیل آنها شامل موارد زیر است:

- با کمک این ماده دولت می‌تواند با دستکاری در اساسنامه و مقررات سازمان‌ها، موجبات حجیم شدن خود را فراهم سازد.

- دادن اختیار به دولت در اصلاح اساسنامه‌ها و مقررات سازمان‌ها موجبات دولت‌سالاری و فربهی دولت را فراهم خواهد ساخت. از طرفی دیگر سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی تکلیف این سازمان‌های توسعه‌ای را کاملاً روشن کرده است.

- این ماده در تضاد با قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی است و محدودیت و موانع سرمایه‌گذاری‌های جدید با کمک این ماده قانونی قابل برطرف شدن نمی‌باشد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد

طبق اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی اعمال اصلاحات لازم در اساسنامه و مقررات ناظر بر آنها در حیطه اختیارات قوه مقننه و مجلس شورای اسلامی است، طبق نص صریح پاراگراف دوم اصل هشتاد و پنجم، مجلس شورای اسلامی می‌تواند اصلاح دائمی اساسنامه سازمان‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را با رعایت اصل هفتاد و دوم (عدم وضع قوانین مغایر با اصول و احکام مذهب رسمی کشور یا قانون اساسی) به کمیسیون‌های ذیربط واگذار کند و یا اجازه تصویب آنها را به دولت بدهد.

با توجه به نگرانی دیدگاه مخالفان مبنی بر اصلاح اساسنامه و مقررات سازمان‌ها در راستای حجیم شدن دولت و انحراف از رویکرد سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی از یکسو و تعداد اندک مصادیق سازمان‌های توسعه‌ای در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی (شامل ایدور، ایمیدرو، شرکت ملی پتروشیمی و سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی) ازسوی دیگر و به‌خصوص رفع نگرانی مجلس شورای اسلامی نسبت به تکلیف خود در رعایت اصل هفتاد و دوم قانون اساسی پیشنهاد می‌شود ماده (۱۳۹) لایحه برنامه پنجم توسعه حذف گردد و در صورت نیاز به انجام اصلاحات، دولت با ارائه لایحه به این امر اقدام نماید.

ماده (۱۴۰)

به‌منظور ساماندهی تشکل‌های غیردولتی فعال در بخش صنعت و معدن و استفاده از این تشکل‌ها در پیشبرد برنامه‌ها و سیاستگذاری‌ها، دولت ضمن ساماندهی وضعیت موجود تشکل‌ها متناسب با اهداف استراتژی صنعتی کشور نسبت به ایجاد نظام مهندسی صنعت در کشور اقدام می‌نماید. آیین‌نامه نحوه تشکیل این تشکل‌ها در مرکز و استان‌ها، اختیارات و نحوه برخورد با تخلفات به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ارزیابی ماده (۱۴۰)

دیدگاه موافقان

موافقان این ماده بر این عقیده‌اند که دولت به‌واسطه ایجاد نظام مهندسی صنعت به دنبال این است تا تجربه نظام مهندسی ساختمان را به سایر بخش‌ها تسری بخشد و هدف این است که دولت بسترهای لازم جهت شکل‌گیری تشکل‌ها را فراهم سازد.

دیدگاه مخالفان

نکات عمده در این دیدگاه شامل موارد زیر است:

- این ماده باید حذف شود چون ساماندهی دولت نتیجه‌ای جز دخالت و تصدیگری پنهان و آشکار به همراه نخواهد داشت. دولت بهتر است به‌جای این‌گونه مداخله‌ها، بخشی از اختیارات خود را به اتاق بازرگانی، کنفدراسیون صنعت ایران و کانون کارفرمایان تفویض نماید و یا لاقلاً دخالت در امور تشکل‌ها دست بردارد.

- تعیین آیین‌نامه نحوه تشکیل این تشکل‌ها و شرایط عضویت و فیلتر کردن اعضا، باعث کاملاً دولتی شدن تشکل‌ها و به انحراف کشیده شدن این تشکل‌ها از وظایف ذاتی خود خواهد شد.

- اختیار نحوه تشکیل تشکل‌ها نباید به دولت واگذار شود و دولت صرفاً موظف به بسترسازی

و زمینه‌سازی جهت شکل‌گیری انجمن‌ها و تشکل‌ها باشد و اتاق بازرگانی به‌عنوان مادر تشکل‌ها باید تقویت شود و به‌عنوان محور قرار گیرد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد

این ماده در حقیقت از محتوای بند «ج» ماده (۳۷) قانون برنامه چهارم توسعه اقتباس شده است، با این تفاوت که هدف از این بند در قانون برنامه چهارم توسعه ایجاد فضا و بسترهای مناسب برای افزایش بهره‌وری نیروی کار بوده است، اما در ماده (۱۴۰) پیشنهادی لایحه برنامه پنجم توسعه، هدف ایجاد نظام مهندسی صنعت متناسب با اهداف استراتژی صنعتی کشور است.

بنابراین با توجه به نقطه‌نظرات ارائه شده و مطرح شدن موضوع افزایش مشارکت تشکل‌ها و انجمن‌ها در پیشبرد برنامه‌ها و سیاستگذاری‌ها در ماده (۱۵) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی پیشنهاد می‌شود:

اولویت اول: حذف ماده (۱۴۰) لایحه برنامه پنجم توسعه

اولویت دوم: اصلاح ماده (۱۴۰) لایحه برنامه پنجم توسعه به‌صورت زیر:

به‌منظور تحرک بیشتر تشکل‌های غیردولتی فعال در بخش صنعت و معدن و استفاده از این تشکل‌ها در پیشبرد برنامه‌ها و سیاستگذاری‌ها، دولت موظف است ضمن بسترسازی و فراهم ساختن زمینه‌های تأسیس این تشکل‌ها متناسب با اهداف استراتژی صنعتی کشور نسبت به ایجاد نظام مهندسی صنعت در کشور اقدام نماید. همچنین دستگاه‌های اجرایی موظفند در تدوین و اصلاح ضوابط و مقررات از این تشکل‌ها نظر مشورتی اخذ کنند.

ماده (۱۴۱)

طبقه‌بندی و نحوه اعطای تسهیلات، تخفیف‌ها و معافیت‌ها نسبت به واحدهای تولیدی متناسب با میزان تولید، منطقه، رشته‌های صنعتی و معدنی مطابق مصوبه شورای اقتصاد خواهد بود.

ارزیابی ماده (۱۴۱)

دیدگاه موافقان

طبق این ماده پیشنهادی، صنایعی که بازده بیشتری دارند مورد تشویق قرار می‌گیرد و به طرح‌های با نرخ بازدهی کمتر وام یا تسهیلات بیشتر داده می‌شود تا سرمایه‌گذاری‌ها طبق اولویت‌های صنعتی صورت گیرد.

دیدگاه مخالفان

- این ماده باعث تداخل سیاست‌های مالی و پولی می‌شود و دولت نباید از موضع سیاست‌های مالی در سیاست‌های پولی دخالت کند، بنابراین بهتر است این ماده حذف شود.
- به دلایل ذیل این ماده باید حذف شود:

۱. این کار غیرعملی است حتی تصمیمات بخشی شورای اقتصاد هم هیچ‌گاه اجرا نشده است.
۲. این کار به علت همپوشانی‌های واحدهای تولیدی و تنوع آنها، بسیار دشوار است.
۳. از همه مهمتر اینکه، این کار سبب دخالت دولت در امور بانک‌ها حتی تا سطح بنگاه‌ها خواهد شد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد

با توجه به جمع‌بندی دیدگاه‌های موافقان و مخالفان و برآیند نقطه‌نظرات ارائه شده، پیشنهاد می‌شود ماده (۱۴۱) لایحه برنامه پنجم توسعه حذف گردد.

ماده (۱۴۲)

به منظور افزایش مستمر انطباق محصولات با استانداردهای ملی، بین‌المللی، کارخانه‌ای و تشویقی، کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلفند در اجرای پروژه‌های فنی و عمرانی خود ضوابط، مقررات و معیارهای فنی و استانداردهای ملی را رعایت نمایند و خرید هرگونه کالا و خدمات مشمول استاندارد اجباری که فاقد علامت استاندارد ایران باشد توسط دستگاه‌های اجرایی موضوع این ماده ممنوع می‌باشد.

ارزیابی ماده (۱۴۲)

اکثریت کارشناسان معتقدند با توجه به نقش استاندارد در رقابت‌پذیری کالاها و خدمات، وجود این ماده همراه با اصلاحات لازم ضروری است و عمده پیشنهاد‌های اصلاحی به شرح زیر است:
- در نظام توزیع کالاها نیز فروشگاه‌های زنجیره‌ای و صنوف موظف شوند که فقط کالاهای دارنده آرم استاندارد اجباری یا تشویقی را توزیع نمایند (پیشنهاد در قالب تبصره)،
- در بخش تدوین استانداردها از تشکلهای استفاده شود و در برنامه پنجم توسعه نقش نظام استاندارد پررنگ‌تر شود،

- دامنه شمول فعالیت مؤسسه استاندارد از بخش صنعت فراتر رود و خدمات را نیز دربرگیرد.
دیدگاه طرفدار حذف این ماده این است که در صورت نیاز باید قانون مؤسسه استاندارد طبق احکام برنامه چهارم اصلاح گردد. منع خرید کالاها غیراستاندارد تأکید قانونی دارد و کافی است

که دولت بخشنامه مناسبی را صادر کند.

این ماده در واقع اقتباس ناقصی از محتوای بند «ب» ماده (۳۹) قانون برنامه چهارم توسعه بوده و محتوای کلی این ماده نیز در ماده (۳۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی نیز مورد تأکید قرار گرفته است. عمده‌ترین ایراد وارده به ماده مذکور این است که با رویکرد و روح حاکم بر بند «ب» ماده (۳۹) قانون برنامه چهارم توسعه و ماده (۳۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، منافات دارد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد

با توجه به برآیند نقطه‌نظرات ارائه شده و مطالعات صورت گرفته پیشنهاد می‌شود ماده (۱۴۲) لایحه برنامه پنجم توسعه به صورت زیر جایگزین شود:

ماده (۱۴۲) - کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلفند در اجرای پروژه‌های فنی و عمرانی خود ضوابط، مقررات و معیارهای فنی و استانداردهای ملی را رعایت نمایند. همچنین خرید کالاهای غیرمنطبق با استاندارد ملی، توسط دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، مؤسسات عمومی غیردولتی و مجریان طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای اعم از دولتی و غیردولتی، ممنوع است.

ماده (۱۴۳)

به منظور توسعه صنایع میانی پتروشیمی و گسترش زنجیره ارزش صادراتی آن: شهرک‌های تخصصی که به منظور توسعه زنجیره‌های ارزش‌ها متانول، آمونیاک، استایرن و بوتادین با تصویب دولت تأسیس می‌گردند، مشمول مقررات و مزایای مربوط به قانون تأسیس شهرک‌های صنعتی ایران مصوب سال ۱۳۶۲ و اصلاحات بعدی آن بدون وابستگی به وزارت صنایع و معادن خواهند بود.

درآمدهای حاصل از قراردادهای بلندمدت تأمین خوراک صنایع میانی پتروشیمی، از معافیت‌های صادرات غیرنفتی برخوردار خواهند بود. آیین‌نامه این بند مشتمل بر دامنه صنایع مشمول و چارچوب قراردادهای بلندمدت و سایر ضوابط مربوطه توسط معاونت با همکاری سایر دستگاه‌های مرتبط تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ارزیابی ماده (۱۴۳)

نقطه نظرات ارائه شده درباره ماده (۱۴۳) بسیار متنوع است. بین دیدگاه موافقان و مخالفان نمی توان مرزبندی مشخصی قائل شد و بیشتر دیدگاهها به دنبال اصلاح این ماده است. نکات عمده درباره این ماده به شرح زیر است:

- با توجه به ماهیت صنعت پتروشیمی، شهرکهای پتروشیمی باید در جوار سایت های پتروشیمی ایجاد شوند. در غیر این صورت ایجاد شهرکهای پتروشیمی ماهیت این ماده را از بین می برد و به همین دلیل بهتر است پاراگراف دوم مربوط به شهرکهای پتروشیمی حذف شود. تولید محصولات پتروشیمی فرآیندی بوده و از انعطاف کمی برخوردار است. به همین دلیل شرط توسعه صنایع میانی پتروشیمی، قراردادهای بلندمدت است.
- به منظور رفع تبعیض، فرآورده های نفتی نیز باید به شهرکهای تخصصی اضافه شود و شهرکها در جوار مجتمع های پتروشیمی ایجاد شوند.
- برای صنایعی از پتروشیمی که نیاز به مواد فرار دارند باید در محل پالایشگاه، صنایع را گسترش داد، اما برای زنجیره های پایین دستی با مواد جامد را می توان در سایر نقاط توسعه داد.
- در موافقت با این ماده باید گفت که سرمایه گذاری واحدها در شهرکهای پتروشیمی توسط بخش غیردولتی صورت می گیرد و شرکت ملی پتروشیمی باید ضوابطی تدوین کند و پس از به بهره برداری رسیدن واحدها، امور را به هیئت امناء واگذار کند.
- به دلیل گستردگی و حجم زیاد کار، شهرکهای پتروشیمی باید زیر نظر شرکت ملی پتروشیمی اداره شوند.
- از مزایای مهم پتروشیمی، مکان یابی آنها در مناطق نزدیک به خلیج فارس است و هدف در این صنایع باید تکمیل زنجیره ارزش باشد.
- احداث شهرکها در جوار مجتمع های پتروشیمی توجیه ندارد و بهتر است شهرکهای پتروشیمی خارج از محل مجتمعها ایجاد شوند و اتیلن نیز به این ماده اضافه شود.
- این ماده نیاز به اصلاح دارد چون ایجاد شهرکهای پتروشیمی بدون وابستگی به شرکت شهرکهای صنعتی (وزارت صنایع و معادن)، هیچ فایده ای جز باز گذاشتن دست شرکت پتروشیمی برای دخالت در کار صنایع پایین دستی ندارد. از طرفی دیگر عدم تبعیت شرکت های پتروشیمی از سیاست های صنعتی کشور پیامدهای ناگواری به همراه خواهد داشت و به خصوص در اجرای سیاست های کلی اصل چهارم قانون اساسی، مانع ایجاد خواهد کرد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد

با توجه به برآیند نقطه‌نظرات ارائه شده، پیشنهاد می‌شود ماده (۱۴۳) لایحه برنامه پنجم توسعه به صورت زیر بازنویسی شود:

«به منظور توسعه صنایع میانی پتروشیمی و گسترش زنجیره ارزش صادراتی آن:

مناطق ویژه یا شهرک‌های تخصصی، با اولویت مکان‌یابی در کرانه‌های خلیج فارس و مجاورت مجتمع‌های پتروشیمی، به منظور توسعه زنجیره‌های ارزش متانول، آمونیاک، استایرن، بوتادین و اتیلن با تصویب دولت تأسیس می‌گردند.

درآمدهای حاصل از قراردادهای بلندمدت تأمین خوراک صنایع میانی پتروشیمی از معافیت‌های صادرات غیرنفتی برخوردار خواهند بود. آیین‌نامه این بند مشتمل بر دامنه صنایع مشمول و چارچوب قراردادهای بلندمدت و سایر ضوابط مربوطه توسط معاونت با همکاری سایر دستگاه‌های مرتبط تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

تبصره - شهرک‌های تخصصی موضوع این ماده مشمول مقررات و مزایای مربوط به قانون راجع به تأسیس شرکت شهرک‌های صنعتی ایران مصوب سال ۱۳۶۲ و اصلاحات بعدی آن خواهند بود.»

جدول ۳. خلاصه ارزیابی مواد بخش صنعت و معدن در لایحه برنامه پنجم توسعه

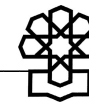
ردیف	شماره ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	متن ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	انطباق با سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه	پیشنهاد (اصلاح، جایگزین و حذف)	دلایل توجیهی پیشنهاد
۱	(۱۳۷)	به‌منظور توسعه صنایع میانی و پایین‌دستی پتروشیمی، دولت مجاز است نسبت به وضع عوارض بر صادرات آن دسته از محصولات که برای صنایع داخلی خوراک محسوب می‌شوند به‌نحوی اقدام نماید که فروش این محصولات به صنایع میانی و پایین‌دستی داخلی توجیه بیشتری نسبت به صادرات آن داشته باشد. تبصره - معافیت‌های مالیاتی صادرات غیرنفتی شامل کالاهای موضوع این ماده نمی‌شود.	بند «۲-۲۱» و «۳-۲۱»	حذف	- برداشت خاص و محدود از بند «د» ماده (۳۳) قانون برنامه چهارم توسعه - برطرف شدن ایراد موضوع بند «د» ماده (۳۳) قانون برنامه چهارم در بند «ب» ماده (۹۷) لایحه برنامه
۲	(۱۳۸)	به‌منظور حمایت از سرمایه‌گذاری خطرپذیر در صنایع نوین، اجازه داده می‌شود بخشی از سرجمع کل تسهیلات اعطایی سالیانه به بخش‌های خصوصی و تعاونی که در قالب اعتبارات وجوه اداره شده برای صنایع نوین در بودجه‌های سالیانه منظور می‌شود شامل اصل، سود و کارمزد تسهیلات اعطایی مورد بخشودگی قرار دهد.	بند «۵-۷» و «۱۰»	جایگزین ماده (۱۳۸): «به‌منظور حمایت از سرمایه‌گذاری خطرپذیر در صنایع نوین، دولت موظف است «صندوق حمایت از سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر» را تأسیس نماید و معادل... درصد از سرجمع کل تسهیلات اعطایی سالیانه به بخش‌های خصوصی و تعاونی که در قالب اعتبارات وجوه اداره شده در بودجه‌های سالیانه منظور می‌شود	- سابقه این ماده: - جزء «۶» بند «و» ماده (۲۱) قانون برنامه چهارم توسعه - قوانین بودجه سنواتی سال‌های گذشته مانند بند «الف» تبصره «۴» ماده واحده قوانین بودجه سال ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵

ردیف	شماره ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	متن ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	انطباق با سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه	پیشنهاد (اصلاح، جایگزین و حذف)	دلایل توجیهی پیشنهاد
				<p>را در چارچوب این صندوق صرف سرمایه‌گذاری و اعطای تسهیلات به‌طوری که اصل، سود و کارمزد تسهیلات اعطایی به کارآفرین‌های حقیقی و حقوقی مورد بخشودگی قرار گیرد».</p> <p>تبصره «۱» - پروژه‌هایی در سرمایه‌گذاری خطرپذیر باید مورد حمایت صندوق قرار گیرند که به صورت توأمان از بازدهی و ریسک بالایی برخوردار باشند.</p> <p>تبصره «۲» - این صندوق به صورت هیئت امنایی متشکل از نمایندگان دولت، بخش خصوصی و تعاونی اداره می‌شود و اساسنامه آن با پیشنهاد وزارت صنایع و معادن در ۶ ماه اول برنامه به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.</p>	<p>- بند «ز» تبصره «۴» ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۸۶</p> <p>- دارای ماهیت برنامه‌ای</p> <p>- مشکل در نحوه حمایت و نگرانی از افزایش انگیزه رانندگی‌جویانه به دلیل بخشودگی اصل وام</p>
۳	(۱۳۹)	به دولت اجازه داده می‌شود در جهت تقویت سازمان‌های توسعه‌ای از طریق اعمال اصلاحات لازم در اساسنامه و مقررات ناظر بر آنها و حذف موانع	بند «۲-۲۵»	حذف	- دارای مشکل اصل هشتادوپنجم قانون اساسی

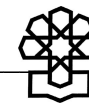
ردیف	شماره ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	متن ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	انطباق با سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه	پیشنهاد (اصلاح، جایگزین و حذف)	دلایل توجیهی پیشنهاد
		سرمایه‌گذاری صنعتی و معدنی با رویکرد تحرک، کارآیی، خوداتکایی و ریسک‌پذیری براساس مصوبات هیئت وزیران اقدام نماید.			- حجیم شدن دولت و انحراف از رویکرد سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی - رفع نگرانی مجلس شورای اسلامی نسبت به تکلیف خود در رعایت اصل هفتاد و دوم قانون اساسی
۴	(۱۴۰)	به‌منظور ساماندهی تشکل‌های غیردولتی فعال در بخش صنعت و معدن و استفاده از این تشکل‌ها در پیشبرد برنامه‌ها و سیاستگذاری‌ها، دولت ضمن ساماندهی وضعیت موجود تشکل‌ها متناسب با اهداف استراتژی صنعتی کشور نسبت به ایجاد نظام مهندسی صنعت در کشور اقدام می‌نماید. آیین‌نامه نحوه تشکیل این تشکل‌ها در مرکز و استان‌ها، اختیارات و نحوه برخورد با تخلفات به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.	بند «۲-۲۵»	اولویت اول - حذف ماده (۱۴۰) لایحه برنامه پنجم توسعه اولویت دوم - اصلاح ماده (۱۴۰) لایحه برنامه به‌صورت ذیل: «به‌منظور تحرک بیشتر تشکل‌های غیردولتی فعال در بخش صنعت و معدن و استفاده از این تشکل‌ها در پیشبرد برنامه‌ها و سیاستگذاری‌ها، دولت موظف است ضمن بسترسازی و فراهم ساختن	- اقتباس ناقص از محتوای بند «ج» ماده (۳۷) قانون برنامه چهارم توسعه - در راستای ماده (۱۵) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی

ردیف	شماره ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	متن ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	انطباق با سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه	پیشنهاد (اصلاح، جایگزین و حذف)	دلایل توجیهی پیشنهاد
				زمینه‌های تأسیس این تشکل‌ها متناسب با اهداف استراتژی صنعتی کشور نسبت به ایجاد نظام مهندسی صنعت در کشور اقدام نماید. همچنین دستگاه‌های اجرایی موظفند در تدوین و اصلاح ضوابط و مقررات از این تشکل‌ها، نظر مشورتی اخذ کنند.	
۵	(۱۴۱)	طبقه‌بندی و نحوه اعطای تسهیلات، تخفیف‌ها و معافیت‌ها نسبت به واحدهای تولیدی متناسب با میزان تولید، منطقه، رشته‌های صنعتی و معدنی مطابق مصوبه شورای اقتصاد خواهد بود.	-	حذف	- تداخل سیاست مالی و پولی - غیرعملی بودن این ماده
۶	(۱۴۲)	به‌منظور افزایش مستمر انطباق محصولات با استانداردهای ملی، بین‌المللی، کارخانه‌ای و تشویقی، کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلفند در اجرای پروژه‌های فنی و عمرانی خود ضوابط، مقررات و معیارهای فنی و استانداردهای ملی را رعایت نمایند و خرید هرگونه کالا و خدمات مشمول استاندارد اجباری که فاقد علامت استاندارد ایران باشد توسط دستگاه‌های اجرایی موضوع این ماده ممنوع می‌باشد.	بند «۴-۲۱»	جایگزین ماده (۱۴۲): «مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مکلف است نسبت به تطبیق نظام‌های ارزیابی انطباق با استانداردهای بین‌المللی، توسعه و ارتقای سطح استانداردهای ملی از طریق مشارکت فعال در تدوین استانداردهای بین‌المللی، نظارت کلی بر	- اقتباس ناقص از محتوای بند «ب» ماده (۳۹) قانون برنامه چهارم توسعه - تأکید در ماده (۳۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی

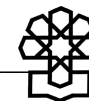
ردیف	شماره ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	متن ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	انطباق با سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه	پیشنهاد (اصلاح، جایگزین و حذف)	دلایل توجیهی پیشنهاد
				<p><i>اجرای استاندارد در سطح واحدهای تولیدی، خدماتی، وارداتی و بازار به عنوان وظیفه حاکمیتی اقدام و امور تصدیگری را به بخش خصوصی واگذار نماید.</i></p> <p><i>تبصره - کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلفند در اجرای پروژه‌های فنی و عمرانی خود ضوابط، مقررات و معیارهای فنی و استانداردهای ملی را رعایت نمایند. خرید کالاهای غیرمنطبق با استاندارد ملی، توسط دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، مؤسسات عمومی غیردولتی و مجریان طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای اعم از دولتی و غیردولتی، ممنوع است.</i></p>	<p>- منافات با رویکرد و روح حاکم بر بند «ب» ماده (۳۹) قانون برنامه چهارم توسعه و ماده (۳۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی</p>
۷	(۱۴۳)	به منظور توسعه صنایع میانی پتروشیمی و گسترش زنجیره ارزش صادراتی آن: شهرک‌های تخصصی که به منظور توسعه	بند «۳-۲۱» و «۲۲»	اصلاح ماده (۱۴۳): به منظور توسعه صنایع میانی پتروشیمی و گسترش زنجیره ارزش صادراتی آن:	- ایجاد شهرک‌های پتروشیمی در جوار سایت‌های پتروشیمی

ردیف	شماره ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	متن ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	انطباق با سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه	پیشنهاد (اصلاح، جایگزین و حذف)	دلایل توجیهی پیشنهاد	
		<p>زنجیره‌های ارزش‌ها متانول، آمونیاک، استایرن و بوتادین با تصویب دولت تأسیس می‌گردند، مشمول مقررات و مزایای مربوط به قانون تأسیس شهرک‌های صنعتی ایران مصوب سال ۱۳۶۲ و اصلاحات بعدی آن بدون وابستگی به وزارت صنایع و معادن خواهند بود.</p> <p>درآمدهای حاصل از قراردادهای بلندمدت تأمین خوراک صنایع میانی پتروشیمی، از معافیت‌های صادرات غیرنفتی برخوردار خواهند بود. آیین‌نامه این بند مشتمل بر دامنه صنایع مشمول و چارچوب قراردادهای بلندمدت و سایر ضوابط مربوطه توسط معاونت با همکاری سایر دستگاه‌های مرتبط تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>		<p>مناطق ویژه یا شهرک‌های تخصصی، با اولویت مکان‌یابی در کرانه‌های خلیج فارس و مجاورت مجتمع‌های پتروشیمی، به‌منظور توسعه زنجیره‌های ارزش متانول، آمونیاک، استایرن، بوتادین و اتیلن با تصویب دولت تأسیس می‌گردند.</p> <p>درآمدهای حاصل از قراردادهای بلندمدت تأمین خوراک صنایع میانی پتروشیمی از معافیت‌های صادرات غیرنفتی برخوردار خواهند بود. آیین‌نامه این بند مشتمل بر دامنه صنایع مشمول و چارچوب قراردادهای بلندمدت و سایر ضوابط مربوطه توسط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور با همکاری سایر دستگاه‌های مرتبط تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p> <p>تبصره - شهرک‌های تخصصی موضوع این ماده مشمول مقررات و مزایای مربوط به قانون راجع به تأسیس شرکت</p>	<p>- قراردادهای بلندمدت شرط توسعه صنایع میانی پتروشیمی</p> <p>- اضافه شدن فرآورده‌های نفتی به شهرک‌های تخصصی</p> <p>- توسعه زنجیره‌های پایین‌دستی با مواد جامد در سایر نقاط</p> <p>- مزیت مهم پتروشیمی، مکان‌یابی در مناطق نزدیک به خلیج فارس به‌منظور تکمیل زنجیره ارزش</p> <p>- لزوم تبعیت شهرک‌های پتروشیمی از قانون سازمان شهرک‌های صنعتی و سیاست‌های صنعتی کشور</p>	

ردیف	شماره ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	متن ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	انطباق با سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه	پیشنهاد (اصلاح، جایگزین و حذف)	دلایل توجیهی پیشنهاد
				شهرک‌های صنعتی ایران مصوب سال ۱۳۶۲ و اصلاحات بعدی آن خواهند بود.	
۸	(۷۰)	به دولت اجازه داده می‌شود به‌منظور استقرار و توسعه استاندارد به کلیه کالاها، فعالیت‌ها و خدمات در حوزه‌های مختلف، سازمان استاندارد ملی ایران را براساس اساسنامه مصوب دولت به‌صورت مؤسسه دولتی وابسته به معاونت با حوزه صلاحیت عام استانداردسازی، مقررانگذاری در مورد کالاها و خدمات، قراردادهای و دیگر موارد مشابه آنها که توسط بخش‌های دولتی و غیردولتی اعم از خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی ارائه می‌شود ایجاد نماید.		<p>جایگزین ماده (۷۰):</p> <p>«دولت مکلف است، به‌منظور ارتقای کیفیت، استقرار و توسعه استاندارد به کلیه کالاها، فعالیت‌ها و خدمات در حوزه‌های مختلف، نسبت به تغییر جایگاه و اصلاح ساختار مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مطابق رویکرد نوین استانداردسازی در سال اول برنامه اقدام نموده و «مؤسسه استاندارد ملی ایران» را به‌منظور استانداردسازی، مقررات‌گذاری در مورد کالاها و خدمات، قراردادهای و دیگر موارد مشابه آنها که توسط بخش‌های دولتی و غیردولتی اعم از خصوصی، تعاونی و عمومی ارائه می‌شود ایجاد کند، به‌نحوی که امور تصدیگری مؤسسه به بخش غیردولتی واگذار شود.</p>	<p>- فرابخشی بودن استاندارد و استانداردسازی</p> <p>- تأکید بر استاندارد و استانداردسازی در اسناد بالادستی:</p> <p>- سند چشم‌انداز،</p> <p>- سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم‌انداز (بندهای «۱۲»، «۲۸» و «۳۴»)،</p> <p>- سیاست‌های کلی نظام (بخش ۸ بند «۶-۴»)،</p> <p>- ماده (۳۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی</p>

ردیف	شماره ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	متن ماده لایحه برنامه پنجم توسعه	انطباق با سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه	پیشنهاد (اصلاح، جایگزین و حذف)	دلایل توجیهی پیشنهاد
				<p>تبصره - دولت مکلف است اقدام قانونی برای تصویب اساسنامه «مؤسسه استاندارد ملی ایران» و اصلاح قانون مؤسسه استاندارد را متناسب با جایگاه جدید و رویکرد نوین استانداردسازی را در سال اول برنامه به عمل آورد».</p>	<p>- بند «۴-۲۱» سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه (ابلاغیه مقام معظم رهبری) - لزوم تغییر جایگاه و ساختار مؤسسه استاندارد - قرار گرفتن مؤسسه زیر نظر مستقیم رئیس‌جمهوری با توجه به مطالعات تطبیقی صورت گرفته</p>

۴. مواد الحاقی پیشنهادی برای بخش صنعت، معدن

ماده (...)- «وزارت صنایع و معادن موظف است سند استراتژی توسعه صنعتی و معدنی کشور را با توجه به مطالعات قبلی و اصلاحات مورد نیاز، ظرف مدت ۶ ماه از تاریخ تصویب این قانون در جهت دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور، سیاست‌های کلی نظام، سند ملی آمایش سرزمین و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، تهیه و پس از تأیید هیئت وزیران تحت محورهای ذیل به اجرا درآورد:

الف) توسعه قابلیت‌های یادگیری و جذب فناوری‌ها و ایجاد شرایط بهره‌مندی از جریان‌های سرریز فناوری در جهان و تأکید ویژه بر حوزه‌های دارای توان توسعه‌ای بالا در صنایع نوین.

ب) اصلاح ساختار و ساماندهی متناسب بنگاه‌های اقتصادی و تقویت رقابت‌پذیری آنها از طرق زیر:

۱. حمایت از ایجاد پیوند مناسب بین بنگاه‌های کوچک، متوسط و بزرگ (تشویق و اعطای کمک‌های هدفمند)، توسعه شبکه‌ها، خوشه‌ها، زنجیره‌ها و گسترش پیمانکاری فرعی.

۲. رفع مشکلات و موانع رشد و توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط و کمک به بلوغ و تبدیل آنها به بنگاه‌های بزرگ و رقابت‌پذیر و اصلاح ساختار قطبی کنونی.

ج) تقویت مزیت‌های رقابتی و توسعه صنایع مبتنی بر منابع (صنایع انرژی‌بر، صنایع معدنی، صنایع پتروشیمی، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و زنجیره‌های پایین‌دستی آنها) و الزام به شکل‌گیری واحدهای جدید در قالب مجتمع‌های بزرگ صنعتی و معدنی در بازارهای تقسیم‌ناپذیر به منظور بهره‌مندی از صرفه‌های مقیاس و رقابت‌پذیری.

د) گسترش تولید صادرات‌گرا و تمرکز بر ارتقای سهم صادرات کالاهای دارای فناوری پیشرفته در صادرات غیرنفتی.

ه) تأمین زیربنای لازم در معادن بزرگ و مناطق معدنی توسط دولت.

و) اصلاح و تکمیل فرآیند شرکت‌های واگذار شده در راستای اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی با اولویت واگذاری کامل مدیریت‌ها، نظارت و پشتیبانی (بهبود فضای کسب‌وکار) بعد از واگذاری واحدها.

ز) تجهیز منابع لازم و تقویت نهادهای مالی در توسعه صنعتی و معدنی از قبیل بانک صنعت و معدن، صندوق بیمه فعالیت‌های معدنی، صندوق حمایت از توسعه و تحقیقات الکترونیک و... توسعه نهادهای مالی جدید و تقویت و توسعه نهادهای پوشش‌دهنده مخاطرات

سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در زمینه اکتشاف مواد معدنی و سرمایه‌گذاری خطرپذیر در صنایع نوین.

ح) استفاده از علوم و فناوری‌های نوین در کلیه زمینه‌های معدنی از قبیل اکتشاف، استخراج، فرآوری مواد معدنی و صنایع معدنی، دولت مکلف است زمینه حضور بخش خصوصی و سرمایه‌گذاران خارجی را در امور فوق فراهم آورد.

ط) بهبود و گسترش نظام اطلاع‌رسانی و آینده‌پژوهی، توسعه و گسترش پایگاه‌های داده‌های علوم زمین به منظور دسترسی سرمایه‌گذاران و کارآفرینان به اطلاعات مورد نیاز توسط دولت.

ی) ارتقای بهره‌وری سرمایه، نیروی کار و بهره‌وری کل عوامل تولید به خصوص کمک به تقویت کارآمدی واحدهای صنعتی و معدنی در استفاده از نهاده‌های تولید مانند حامل‌های انرژی از طریق تغییر تکنولوژی، اصلاح فرآیندها و ... به منظور اجرایی شدن قانون هدفمند نمودن یارانه‌ها.

ماده ... - به منظور بهبود فضای کسب‌وکار و کاهش ریسک ناشی از نوسانات نرخ ارز برای واحدهای تولیدی - صادراتی، تا پایان سال اول برنامه:

۱. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است با رعایت قواعد شرعی و قانونی، «بازار سلف ارز» را به منظور ارائه خدمت به تولیدکنندگان، صادرکنندگان و واردکنندگان مواد اولیه صنایع تشکیل دهد.

۲. بیمه مرکزی ایران موظف است از طریق شرکت‌های تجاری بیمه، خدمات «بیمه نوسانات نرخ ارز» را برای معاملات خارجی شرکت‌های تولیدی - صادراتی فراهم آورد.

ماده ... - دولت مکلف است در برنامه پنجم توسعه به گونه‌ای عمل کند که رشد بخش صنعت، معدن و صنایع معدنی کشور در طول برنامه سالیانه ۱۱/۶ درصد، متوسط رشد سرمایه‌گذاری ۱۲ درصد، متوسط رشد صادرات صنعتی ۱۷ درصد و متوسط سهم بخش از تولید ناخالص داخلی ۱۹/۹ درصد باشد.

ماده ... - دولت موظف است علاوه بر تهیه نقشه‌های پایه و شناسایی پتانسیل‌های معدنی کلیه مراحل اکتشافی مواد معدنی (شناسایی، پی‌جویی، اکتشاف عمومی) در صورت عدم استقبال بخش خصوصی و خارجی در هر یک از مراحل، را انجام و پس از اتمام هر مرحله، محدوده اکتشافی را

به صورت مزایده واگذار نماید. انجام مراحل مختلف اکتشاف توسط دولت و از طریق سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور صورت می‌پذیرد.

منابع و مأخذ

۱. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، حساب‌های ملی ایران، ۱۳۸۷.
۲. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، خلاصه تحولات اقتصادی کشور طی سال‌های مختلف.
۳. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، گزارش اقتصادی سال ۱۳۸۳ و نظارت بر عملکرد پنج‌ساله برنامه سوم توسعه، جلد سوم، حوزه‌های بخشی (قسمت دوم)، فصل صنعت و معدن، ۱۳۸۴.
۴. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، گزارش اقتصادی و نظارت بر عملکرد برنامه چهارم توسعه، جلد اول، سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۶.
۵. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴-۱۳۸۸)، چاپ ششم، تهران، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ۱۳۸۴.
۶. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، مجموعه اسناد ملی توسعه (امور تولیدی)، جلد چهارم، تهران، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ۱۳۸۵.
۷. طباطبایی، سعادت و علی‌اصغر اژدری. سیاست‌های حمایت از صنایع کوچک در ایران، چاپ اول، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷.
۸. مرکز آمار ایران، نتایج آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیشتر، سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۸۶.
۹. معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، لایحه برنامه پنجم توسعه، جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۹-۱۳۹۳)، ۱۳۸۸.
۱۰. هادی‌زنون، بهروز. اقتصاد ایران: نظرها و نقدها، چاپ دوم، تهران، نشر توسعه، ۱۳۸۸.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۰۲۵۸

عنوان گزارش: بررسی لایحه برنامه پنجم توسعه (۱۱)، فصل پنجم - اقتصادی: صنعت، معدن

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه صنعت و گروه معدن و صنایع معدنی)

تهیه و تدوین‌کنندگان: علی‌اصغر اژدری، فرید دهقانی

همکاران داخل مرکز: فاطمه میرجلیلی، سیدمسعود باقری، سیدعلی اکبر حسین‌زاده، محمد جباری، ابراهیم مقصودی

همکاران خارج از مرکز: بایزید مردوخی، بیژن بیدآباد، سیدجعفر سجادی، علی‌اکبر صابری زفرقندی، علی‌اکبر معظمی، پرویز صحاف‌زاده، علی‌اصغر ستاریان، سیدحمید حسینی، نادر سیف، محمود نجفی، حمید امانی، مرتضی امامی، فرهادی و آمنه حسینی، هرمز ناصرینیا، احمد خاکزاد، سیدحسن مدنی، مهدی سالاری

ناظران علمی: محمدرضا محمدخانی، هوشنگ محمدی

متقاضی: کمیسیون صنایع و معادن

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. برنامه پنجم توسعه

۲. بخش صنعت

۳. بخش معدن و صنایع معدنی

تاریخ انتشار: ۱۳۸۹/۳/۱۱